

Зміни в українському інформаційному вимірі після 24 лютого

Медіа поза марафоном #UAразом

Як відомо, на початку повномасштабного російського вторгнення, суспільні, державні та приватні медіа України оперативно об'єднались в телемарафон. А саме, «Громадське», «1+1», «ТРК Україна» («Україна 24»), «ICTV», «СТБ», «Рада» та «Інтер». Та давайте розглянемо, що сталося з тими медіа, які залишились поза марафоном та як це на них вплинуло.

Перш за все, варто зазначити, що низка мовників змушені були призупинити свою діяльність. Як зазначає Павло Колотвін, один з представників Інституту масової інформації, причиною сталося обмеження доступу до реклами, багато рекламодавців втратили заробіток через нестабільну роботу бізнесу та не були спроможні платити за розміщення реклами в ЗМІ. Таким чином, по Україні на кінець травня 113 ЗМІ взагалі припинили свою роботу. Окрім цього закрились деякі пропагандистські телеканали, а також ті, що перебували на повністю окупованих територіях.

Деякі мовники переживають трансформацію й продаж. Як повідомляв ІМІ, телеканал «Live» зупинив своє мовлення до скасування в Україні режиму воєнного стану. Канал входив до медіахолдингу, що належить нардепу, який вийшов із фракції ОПЗЖ Вадиму Столару, наразі він продав співзасновниці креативних агентств Ганні Ковальовій три канали медіахолдингу: «Типовий Київ», «Odesa.live», «Live». Після припинення бойових дій в Україні та покращення економічної ситуації команда планує відновити мовлення на ТБ.

Як повідомляв ІМІ, власник Рінат Ахметов заявив, що його компанія виходить з медійного бізнесу та припиняє діяльність онлайн-медіа «Медіа Групи Україна» через набрання чинності закону про олігархів і неможливість на ринкових умовах продати бізнес за шість місяців, які дає

закон. Цей медіахолдинг об'єднує канали «Україна», «Україна 24», «Футбол 1/2/3», «НЛО TV», «Індиго».

Інвестиційна компанія заявила про припинення випуску друкованих ЗМІ та анулювання всіх державних ліцензій. Компанія запропонувала активи, що залишалися в неї, для продажу або оренди на ринкових умовах.

Наприкінці березня деякі канали стали виходити з телемарафону, щоб створювати свої програми.

«Громадське» вийшло зі своїм каналом «Культура» з марафону, і почало показувати власні документальні фільми, мультфільми, новини культури, кінокласику, щоб глядачі могли переключитися та відпочити від насиченої політичної інформації.

За словами Вадима Міського, програмного директора «Детектор медіа», української організації, що висвітлює діяльність ЗМІ, далі відкріпилися кілька комерційних телеканалів: «2+2», ТЕТ, СТБ, «Індиго ТВ». Вони показували серіали власного виробництва, у яких знімалися російські актори, було багато російської мови. Наприклад, канал «1+1» займається переозвученням своїх фільмів державною та перезнімає ті серіали, де були задіяні російські актори.

Хто ж залишився поза марафоном?

Не увійшли до загальнонаціонального телемарафону «5 канал», «Прямий» та «Еспreso».

Телеканали «Прямий» та «5-й» звернулися до Ради національної безпеки і оборони та Національної ради з питань телебачення і радіомовлення із закликом виділити час у спільному телемарафоні «Єдині новини», який звільняється в разі припинення участі в ньому «Медіа Групи Україна».

Канали виключили з цифрового мовлення і як повідомляв «Детектор медіа», відповідальності за відключення ніхто не взяв, як і не пояснив, на яких правових підставах це сталося.

Відомо, що всі три канали довгий час були медійно близькі до п'ятого президента Петра Порошенка, перші два офіційно належали йому до листопада минулого року.

Професійні спільноти «Медіарух» та «Комісія з журналістської етики» закликали президента повернути телеканали в ефір: *«За нашими спостереженнями, ці канали значну частину ефірного часу транслювали марафон «Єдині новини», (...) а решта часу - власне мовлення телеканалів було патріотичним і не виходило за рамки принципів єдиної інформаційної політики».*

В свою чергу, ці канали наголошують, що «завжди відстоювали державницькі, проукраїнські та проєвропейські позиції»:

«Не існує жодних підстав обмежувати самотійне мовлення наших каналів – каналів з твердою проукраїнською позицією, яка ні в кого не викликає ані найменших сумнівів. І які ніколи не мали жодних нарікань з боку військових. Ми здатні й надалі забезпечувати повноцінне цілодобове мовлення й ефективно битися в інформаційній війні, захищаючи Україну, разом з колегами-журналістами з інших каналів. Втім, розуміємо логіку воєнного стану. Нині - час великих випробувань, коли внутрішня єдність, консолідація всього суспільства заради перемоги є наріжним каменем, запорукою перемоги. Тому ми будемо діяти відповідно до закону».

Національна рада з питань телебачення і радіомовлення заявила, що не ухвалювала рішення про вимкнення телеканалів і не має таких повноважень.

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України пояснила, що причина вимкнення цифрового ефіру телеканалів – виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України про трансляцію спільного марафону.

В свою чергу, 5 канал і Прямий подали до суду на Концерн радіомовлення, радіозв'язку і телебачення (КРРТ) і Держспецзв'язку через відімкнення від цифрового ефіру.

Депутат від «Європейської солідарності» Микола Княжицький на своїй сторінці розкритикував поділ каналів:

«В ефірі мають право мовити лише «Інтер», «Плюси», «Україна» і «ICTV», які роблять спільний марафон. Вороги у владі штовхають президента не на боротьбу з «Росією 24», яку включили в Мелітополі, а на боротьбу з українськими патріотичними каналами, які, на відміну від «Інтера», не підтримували ОПЗЖ і не прославляли агресора. Це незаконно і несправедливо».

Радник голови Офісу Президента України Михайло Подоляк запевнив, що указ президента не передбачає закриття будь-яких телеканалів:

«Мова йде тільки про необхідність підключення до єдиного загальнонаціонального телемарафону – повністю або частково. Але в каналів є певна творча свобода. Інша річ, що під час повноцінної війни має бути більш-менш єдина інформаційна політика в телепросторі». В своєму іншому зверненні, він додає, що канали вимкнули з цифрового ефіру, тому що вони завдають шкоди через «нарцисизм» екс-президента.

20 березня телеканали «Прямий» і «5 канал» все ж приєдналися до трансляції марафону «Єдині новини».

Наразі, такі політичні рішення знову розділяють людей на ворогуючі табори. Хтось проти каналів, які присутні в телемарафоні й вважає, що люди мають право обирати, які саме канали там будуть, хтось переконаний, що такі обмеження є зловживанням владою під час війни чи зачищенням інформаційного простору, деякі, навпаки, засуджують канали, що мали так чи інакше відношення до экс-президента.

Бажання забезпечити єдність нації, не повинно перешкоджати наявності демократичних свобод. Тож виникають дискусійні питання:

Чи може влада користуватись надзвичайними повноваженнями, що дозволяють усувати потенційних конкурентів і опонентів в інформаційному полі?

Чи виглядає обмеження діяльності каналів обґрунтованим і доцільним? Яке має бути знайдене оптимальне рішення, що відповідало б спрямуванню на єдність нації та безумовного збереження права на свободу слова?

Використані джерела:

1. <https://odessa-life.od.ua/uk/article-uk/pro-shcho-hovoriat-ukrainski-ta-odeski-telekanaly>
2. <https://imi.org.ua/news/espreso-pryamyj-ta-5-j-ne-vymknuly-z-efiru-a-peremknuly-na-kanal-rada-vidpovid-derzhspetszv-yazku-i47558>
3. <https://imi.org.ua/news/rishen-pro-prypynennya-translyatsiyi-espreso-pryamogo-ta-5-kanalu-ne-isnuye-rada-biznes-ombudsmana-i47454>
4. <https://imi.org.ua/news/kontent-media-grupy-ukrayina-prodavaty-mut-ta-zdavaty-mut-v-orendu-i47272>
5. <https://imi.org.ua/news/stolar-prodav-svij-mediaholdyng-live-network-i46955>
6. <https://imi.org.ua/news/natsrada-anulyuvala-litsenziyi-media-grupy-ukrayina-ahmetova-i46886>
7. <https://imi.org.ua/news/pryamyj-i-5-kanal-prosyat-viddaty-yim-chas-kanaliv-ahmetova-u-spilnomu-telemarafoni-i46819>
8. <https://imi.org.ua/news/kanaly-ahmetova-bratymut-uchast-u-telemarafonah-do-momentu-anulyuvannya-litsenziyi-i46689>
9. <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/20/7333000/>
10. https://uk.wikipedia.org/wiki/2022_%D1%83_%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96#%D0%9B%D1%8E%D1%82%D0%B8%D0%B